

Ten eerste

Postuum Yuusur Nassir Guuleed (1982-2014)

Bij het bed van Nassir in de Vluchtgarage in Amsterdam-Zuidoost is na zijn dood een gedenkplaats gemaakt met bloemen, kaarsen en condoleancebrieven. Foto An-Sofie Kesteleyn

Een tragisch leven, een tragische dood

De Somaliër Nassir was terechtgekomen in het vacuüm van het Nederlandse asielbeleid: niet mogen blijven en niet worden uitgezet. In de Vluchtgarage was hij rustig en hulpvaardig.

Het leven van Yuusur Nassir Guuleed (1982) verloopt niet alleen tragisch, het vat ook de onmogelijkheid samen van het Nederlandse asielvraagstuk. Jarenlang zoekt hij naar een strohalp om te mogen blijven, om dan te sterven als illegaal in een kraakpand waar niemand raad mee weet.

'Hamza', zoals zijn vrienden hem noemen, raakt een week geleden zwaargewond bij een grote vechtpartij in de Vluchtgarage in Amsterdam-Zuidoost, waar hij met 120 lotgenoten bivakkeert. Zo gebeurt waar iedereen al maanden bang voor is. Maandagochtend vroeg overlijdt hij in het ziekenhuis.

Hij komt in 2008 naar Nederland: de tijd dat de Immigratie- en Naturalisatiedienst plotseling wordt overspoeld door asielaanvragen van Somaliërs. Hun aantal verdubbelt in een jaar. Nederland is populair omdat het hoe dan ook bescherming geeft aan mensen uit zuid- en midden-Somalië, en dat vertelt zich snel rond in het wereldje.

Nassir (zijn naam wordt op verschillende manieren geschreven)

krijgt in 2009 een verblijfsvergunning – maar wel onder voorwaarden. Door de grote toestroom is het voor de Immigratiedienst onmogelijk vast te stellen wie uit welk deel van Somalië komt. Mocht alsnog blijken dat hij uit het veiliger noorden komt, dan raakt hij zijn vergunning kwijt. En dat gebeurt. Het is januari 2011 als zijn verblijfsstatus wordt ingetrokken.

Nu moet hij het land uit. Maar Nassir houdt vol dat dat onmogelijk is – om terug te keren zijn documenten nodig en die zijn niet te krijgen. 'Er is geen overheid in Somalië', zegt zijn advocate, Petra Kramer uit Sittard. 'Wat verwacht je dan?'

Desondanks belandt Nassir februari vorig jaar in de vreemdelingengevangenis op Schiphol, ter voorbereiding op gedwongen uitzetting. Maar zonder papieren kan hij niet weg. Hij begint een nieuwe asielprocedure, die wordt afgewezen. Met zijn advocaat vecht hij de vreemdelingendetentie aan, eerst bij de gewone rechter, vervolgens in hoger beroep. Dat levert niets op. Uiteindelijk dient Kramer een klacht in bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens wegens de 'onmenselijke behandeling' die Nassir in Somalië ten deel zal vallen. Die procedure loopt nog.

Dan wordt Nassir op 23 juni 2013

Yuusur Nassir Guuleed

plotseling vrijgelaten. Waarom is onduidelijk, de IND wil er niets over zeggen omdat de dienst nooit iets zegt over 'individuele zaken'. Nassir is blij, zegt Kramer, 'maar zoals bij veel andere vreemdelingen beginnen de problemen dan pas echt'. Hij heeft geen recht op opvang. In Nederland heeft hij niets, behalve de overtuiging dat hij hier moet blijven. Hij heeft een broer in Duitsland, net als hij zonder verblijfsvergunning, en een zus in Engeland die wel is geslaagd: Shadiya. Zij kreeg een asielstatus en heeft drie jonge kinderen. Ze komt hem opzoeken als hij in coma ligt in het ziekenhuis, waar ze haar vertellen dat er geen hoop meer is.

Niet mogen blijven en niet worden uitgezet – Nassir bevindt zich in het 'vacuüm' waarin veel lotgenoten zich bevinden, zegt Kramer. Na zijn vrijlating gaat hij naar een klein kampeement bij het Rembrandtpark in Amsterdam, het Vluchtpark, waar hij zijn vriend en latere kamergenoot Mahmoud ontmoet en Katy Arnold, een van de Nederlandse vrijwilligers die

zich over de mannen ontfermt. Nassir was 'altijd heel rustig', zegt ze, 'heel stil, hij vertelde nooit over zijn reis naar Nederland en wat er vervolgens gebeurde'. Maar hij was ook boos. 'Dat zag je aan zijn ogen, je ziet het in al die ogen. Ik denk dat hij slecht sliep.'

Hij sluit zich aan bij de groep rondzwervende illegalen en (ex-)asielzoekers, die nu al twee jaar door Amsterdam trekt zonder uitzicht op iets beters. Hij woont in de Vluchtflat en vervolgens in het Vluchtkantoor, leeft in december twee weken op straat en komt dan met Mahmoud terecht in de Vluchtgarage, een leegstaand kantoorgebouw in Zuidoost, dat net als de andere gebouwen is gekraakt. Ze delen er met twee anderen een kamer.

'Hij was altijd heel hulpvaardig', zegt Mahmoud. 'Hij hielp mensen bijvoorbeeld als er spullen moesten worden opgehaald bij een advocaat, een dokter of de apotheek. Die haalde hij dan met de tram.'

In de Vluchtgarage vormt hij met andere Somaliërs een kerngroep die probeert orde te scheppen in de spartaanse omstandigheden. Dat gaat redelijk. Vrijwilligers voorzien ze van eten, dokter Co geeft gratis medische hulp en het stadsdeel helpt bij het aansluiten van elektriciteit. Er komen

televisies – Nassir en Mahmoud kijken samen naar het WK voetbal. Nassir is fan van Barcelona. Ze vasten samen en vieren samen het Suikerfeest. Mahmoud gaat naar de moskee om de hoek, Hamza naar die aan de Lelylaan.

Op het oog raakt de Vluchtgarage steeds bewoonbaarder. Maar er wordt ook gewaarschuwd voor ellende: de sfeer is gespannen, de mannen vervelen zich en vechten om eten. 'Die mensen zijn dubbel getraumatiseerd', zegt Katy Arnold. Het Nederlands College voor de Rechten van de Mens noemt de omstandigheden 'mensonwaardig'. Nassir en zijn vrienden proberen de Vluchtgarage leefbaar te houden: ze regelen zelf de beveiliging, de schoonmaak en het verdelen van het eten. Maar de plotse vechtpartijen, die als een brand door het hele gebouw woeden, zijn niet te voorkomen.

Mahmoud is erbij als vorige week maandag een ruzie uit de hand loopt en Nassir klappen krijgt, waarschijnlijk van twee medebewoners, die zijn opgepakt. Hij is er ook bij als twee onderzoekers acht dagen later bewijsmateriaal van de grond rapen en in plastic zakjes stoppen. 'Het ging zo snel', zegt hij. 'Ik weet niet precies wat er gebeurde.'

Toine Heijmans, Wil Thijssen